

Управління культури Черкаської облдержадміністрації
КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

Кращі сценарії бібліотек області

Вип. 19

*(До 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка
та 70-річчя визволення України
від фашистських загарбників)*

Кращі сценарії бібліотек області: Вип. 19 / КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка»; уклад. Л. С. Сторожик. – Черкаси, 2013. – 40 с.

Черговий випуск «Кращі сценарії бібліотек області» присвячений 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка та 70-річчю визволення України від фашистських загарбників. Містить матеріали Чорнобаївської та Кам'янської ЦРБ. Сценарій Кам'янської ЦРБ присвячений 69 річниці визволення України від фашистських загарбників.

Матеріал Чорнобаївської ЦРБ - 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка доповнено слайдами із зображенням пам'ятників та пам'ятних місць Т.Г. Шевченка. Крім того містить список Інтернет-ресурсів про Шевченківські місця та список періодичних видань про вшанування пам'яті Шевченка. При бажанні подані матеріали радимо використати для проведення масових заходів, або частково, як складову будь-яких заходів, присвячених цим знаменним датам.

Опрацювала:
Редактор:
Відповідальний за випуск:
Комп'ютерний друк:

Л.С. Сторожик
Г.С. Круглякова
К.С. Бугаєнко
Л.С. Сторожик

«Іменем Тараса»

*Віртуальний екскурс та слайд-шоу
по музеях Шевченка та пам'ятних місцях.*

Підготували: В. М. Олійник, завідувачка
методичного відділу Чорнобаївської ЦРБ;
Н. Р. Свиденко, провідний бібліотекар
Чорнобаївської ЦРБ.

*«Від Господа Бога маємо прекрасний дар –
людську пам'ять. В її закутинах зберігаємо най-
сокровенніше, найрадісніше, найболючіше... А
тема увічнення пам'яті, зокрема про постать
великого Кобзаря, протягом віків зостається
актуальною».*

Тарас Шевченко для України – не просто народний поет і геніальний митець. Він – духовний батько сучасного українського народу. Він став знаковою, майже культовою фігурою у формуванні національної самосвідомості серед української інтелігенції, і його вплив на національну культуру залишається значним до цього дня.

У 2014 році відзначається 200-річчя з дня народження великого Кобзаря. Його безсмертну творчість люблять і вивчають в усіх країнах світу. Щирі поетові вірші лунають англійською, французькою, німецькою, іспанською, арабською та багатьма іншими мовами.

Ім'я генія українського народу Тараса Григоровича Шевченка невгамовно сяє у сузір'ї поетів світового значення. Його спадщина увійшла в свідомість народних мас і з кожною історичною епохою набуває все нової діючої сили.

Звучить пісня «Тобі, Тарасе, поклонюсь»

сл. Н. Лось
муз. В. Нестеренка

1. Я зупинюся на Дніпровій кручі,
Де прах Тараса мирно спочива,

Скажу йому палкі й такі жагучі,
Що в серці народилися слова.

Приспів:

І стану я на землю, на коліна.
Тобі, Тарасе, друже, поклонюсь,
Ти будеш жити вічно в поколіннях,
Ми земляки, і цим я так горджусь.

2. Ти не помер, а вічно будеш жити.
В Дніпровій хвилі й пісні солов'я,
А на весні, коли розквітнуть квіти,
У їх цвітінні - усмішка твоя.

Приспів:

3. Знов загудуть над вишнями у травні,
В вечірній тиші зморені хрущі,
І захлюпочуть каченята в плавнях,
На озері, де осоки куці.

Приспів:

Якщо зважити, що у 60-ти із лишком державах діє понад три тисячі українських громадських об'єднань і більшість із них прагне вшанувати пам'ять Т.Г. Шевченка, то ці урочистості мають воістину планетарний масштаб.

Достеменно відомо, що за океаном перші почесні Тарасові віддали у 1896 році у місті Шамокін (штат Пенсильванія) вихідці із Закарпаття. Церковний хор виконав «Думи мої», а драматичний гурток поставив уривок із п'єси «Назар Стодоля».

Іменем Тараса за межами України названо численні українські громадські об'єднання, навчальні заклади, наукові інституції, творчі колективи, площі, вулиці...

Одним із перших великих громадських організацій, названих на честь поета, стало громадсько-культурне товариство в Санкт-Петербурзі, засноване ще у 1898 році, яке проіснувало досить недовго. У 1997 році воно було відтворене і сьогодні є впливовим об'єднанням українців-жителів міста на Неві.

Серед освячених іменем Шевченка — фундації в Аргентині й Канаді, Товариство української культури і Національний культурний центр у Казахстані, музей та бібліотека з архівом у Лондоні, український лицей у Румунії, школа-лицей в Узбекистані, Українське громадсько-культурне земляцтво в Якутську, Товариство прихильників української культури в Куритибі (Бразилія), що, зокрема, видає Шевченкові поезії португальською мовою. Шевченків титул має знаменита Капела бандуристів з осередком у Детройті — лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, яка виступала з концертами у багатьох містах України.

З-поміж найбільших українських наукових центрів на Заході є Наукове товариство імені Тараса Шевченка (виникло у 1873 році у Львові й відроджене в 1947—50 роках у Німеччині, Франції, США, Канаді та Австралії). Цей поважний заклад, зокрема, випустив «Енциклопедію українознавства» і англomовну «Юкрейн».

Меморіальні дошки

Перебування Тараса Шевченка в Києві вшановане декількома меморіальними дошками, зокрема на фасаді [Червоного корпусу Київського університету](#); на будинку [Літературно-меморіального музею](#); пам'ятний знак біля [Хати на Пріорці](#), а також на церкві Різдва Христового на [Поштовій площі](#), де в старій будівлі стояла [домовина](#) Кобзаря і було відправлено панахиду за упокій його душі.

Ряд таких встановлено в [Санкт-Петербурзі](#) — на будинку [Академії мистецтв](#), де він жив, працював і помер; на Загородному провулку, 8, де Шевченко проживав в [1832—1838](#) роках та на 5-ій лінії, 3 — місце проживання Тараса в [1840—1844](#) роках.

Назви населених пунктів, вулиць та площ, освітніх та мистецьких закладів, гірських вершин

На екрані текст:

«Названо на честь Великого Кобзаря»:

- ✦ [Вулиця імені Тараса Шевченка у м.Вільнюсі](#)
- ✦ [Вулиця імені Тараса Шевченка у м.Дніпропетровську](#)
- ✦ [Вулиця імені Шевченка у м. Євпаторії](#)
- ✦ [Гімназія №109 ім.Т.Г.Шевченка у м.Києві](#)
- ✦ [Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка](#)
- ✦ [Кінотеатр ім. Т.Г. Шевченка \(м. Донецьк\)](#)
- ✦ [Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка](#)
- ✦ [Місто Форт Шевченка](#)
- ✦ [Набережна Тараса Шевченка у м.Москві](#)
- ✦ [Парк імені Шевченка \(Форт Шевченка, Казахстан\)](#)
- ✦ [Сад ім. Т.Г. Шевченка \(м. Харків\)](#)
- ✦ [Станція київського метрополітену імені Т.Г. Шевченка](#)
- ✦ [Театр опери та балету ім. Т. Г. Шевченка \(м. Київ\)](#)
- ✦ [Теплохід "Тарас Шевченко"](#)

❖ [Ужгородська середня школа №1 ім. Т.Г.Шевченка](#)

❖ [Черкаська обласна універсальна наукова бібліотека імені Тараса Шевченка](#)

❖ [Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка Національної Академії наук України»](#)

(слайд-перегляд проходить паралельно

з розповіддю бібліотекаря):

▪ Ім'ям Тараса Шевченка названо ряд географічних об'єктів (населених пунктів, вулиць), навчальних закладів та інших організацій України та Росії, в зарубіжних містах: Алмати (Казахстан), Ольштин (Польща), в Канаді, США.

▪ Також ім'ям Шевченка названо в Україні бульвари, проспекти, набережні, парки. Крім українських міст, парки та бульвари розташовані також в Канаді.

Ім'я Тараса Шевченка також носять:

▪ вищі навчальні заклади: [Київський](#) та [Луганський](#) національні університети, [Чернігівський педагогічний університет](#), [Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут](#) та [головний університет Наддністрянської Республіки](#).

▪ театри: [Національна опера](#), [Тернопільський](#), [Волинський](#) драматичні театри, [Дніпропетровський український музично-драматичний театр](#), [Театр драми й музичної комедії у Кривому Розі](#), [Черкаський](#) та [Чернігівський](#) музично-драматичні театри, а також численні кінотеатри.

▪ На північному схилі Великого [Кавказу](#), у Боковому хребті розташований [пік Шевченка](#) — вершина 4 200 м, названа на честь Тараса Шевченка українськими альпіністами, які вперше зійшли на цю вершину Кавказу у [1938](#) році. (фото слайд)

▪ В [Казахстані](#) ім'я Шевченка носить [Форт-Шевченко](#), місто Актау, яке до [1991](#) мало назву **Шевченко**. **Форт-Шевченко** — місто в [Казахстані](#), центр [Тупкараганського району Мангістауської області](#). Розташоване на півострові [Мангішлак](#). Порт на [Каспійському морі](#); база рибного промислу.

Засноване [1846](#), як **Новопетровська фортеця**, [1857](#) перейменоване на **Форт-Олександрівський**. [1939](#) назване на вшанування [Тараса Шевченка](#), який тут відбував заслання ([1850](#) — [1857](#)). Тут знаходяться меморіальний музей Т. Г. Шевченка і закладений ним парк. (фото слайд)

На екрані текст: «Музеї Тараса Шевченка»

Канада

❖ [The Taras Shevchenko Museum of Canada](#)

Казахстан

❖ [Музей-меморіальний комплекс Т. Г. Шевченка у Форті Шевченка](#)

Російська Федерація

❖ [Орський музей Т. Шевченка \(м. Орськ\)](#)

❖ [Меморіальний музей-гауптвахта Т. Г. Шевченка \(м. Оренбург\)](#)

❖ [Музей-квартира Т.Г.Шевченка \(м. Санкт-Петербург\)](#)

Україна

❖ [Національний заповідник "Батьківщина Тараса Шевченка" \(с.Моринці, с.Шевченкове, с.Будище Черкаської обл.\)](#)

❖ [Літературно-меморіальний будинок-музей Шевченка \(м. Київ\)](#)

❖ [Національний музей Тараса Шевченка \(м. Київ\)](#)

❖ [Філія Національного музею Тараса Шевченка у Києві "Хата на Пріорці" \(м. Київ\)](#)

❖ [Шевченківський національний заповідник \(м.Канів Черкаської обл.\)](#)

❖ [Музей однієї книги - "Кобзаря" Т.Г.Шевченка \(м.Черкаси\)](#)

В Україні та за кордоном існує багато музеїв Тараса Шевченка. В музейних залах експоновано матеріали, що свідчать про світове значення творчості Шевченка, переклади його творів багатьма мовами зарубіжних країн.

Найбільшим меморіальним комплексом, присвяченим Кобзареві, є [Шевченківський національний заповідник](#) на місці поховання поетана Тарасовій горі поблизу [Канева. Національний музей Тараса Шевченка](#) знаходиться у Києві, його філіалом є [Літературно-меморіальний будинок-музей](#). В [Торонто \(Канада\)](#), існує музей присвячений виключно Шевченківській тематиці.

Давайте ознайомимось докладніше з музеями: *(перегляд слайдів по музєях)*

[Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка](#) (м. Київ), розташований у будинку, в якому Т. Шевченко проживав з весни 1836 року до свого арешту – до 5 квітня 1847 року. Відкритий 1928 року. *(фотослайд)*

Дерев'яний будинок зведений в 1835 році в колишньому провулку [«Козине болото»](#). Це характерна дерев'яна споруда першої половини XIX століття, яка збудована за «типовим» проектом, призначеним для вузьких вулиць і провулків. Невеликий одноповерховий будинок з мезоніном був збудований із соснових колод.

Крім сіней, у ньому було шість кімнат. Стояв він на цегляному напівпідвалі, в якому було 4 кімнати, кухня і пральня, покритий дранню, нашитою в чотири яруси.

Господарем будинку був колезький секретар, чиновник 14-го класу Іван Житницький, добрий знайомий [Івана Сошенка](#), лист якого допоміг молодому Тарасові вступити до Академії мистецтв. В цей будинок [Тарас Шевченко](#) оселився після свого повернення з [Седнева](#) на провесні [1846](#).

Помешкання Тараса Григоровича складалося з невеликої кімнати, вікна якої виходили на вулицю, та майстерні, розташованої на мансарді.

В цей час Т. Шевченко працював у Київській археологічній комісії і за її завданням створив серію архітектурних пейзажів у різних губерніях України.

У березні [1847](#) р., після доносу, почалися арешти членів Кирило-Методіївського братства. Шевченка заарештували [5 квітня](#) 1847 р., відправили під конвоем до Петербурга і ув'язнили в казематі Третього відділу.

В 1923-1924 рр., час обмірювання будинку групою студентів з Архітектурного інституту, під керівництвом [професора В. Кричевського](#), мешканці розповіли про чутки, що тут жив Т. Шевченко. В. Кричевський перевірів ці відомості й з'ясував, що, дійсно, Т. Шевченко жив у ньому в [1846](#) р.

[12 серпня 1925](#) р. Київський Окружний виконком дає розпорядження управлінню комунального господарства про відселення мешканців, проведення ремонту та передачу будинку у відання [Академії наук](#). Василю Кричевському належить не тільки вирішувати питання про [реставрацію](#), а й художнє керівництво оформленням будинку-музею, складання художніх проектів кімнат, майстерні й саду.

[10 листопада 1928](#) року було урочисто відкрито музей для відвідувачів.

Протягом 1928—1941 рр. музей поповнився оригінальними роботами радянських художників, експозиція час від часу змінювалась. Проте, у повоєнний час експозиція була бідною і недосконалою. У 1969-1973 рр. проведено комплексну реконструкцію будинку з завданням відновити вигляд будинку часів перебування у ньому Т. Шевченка.

Нинішня експозиція в повному обсязі розкриває тему перебування Т. Шевченка в Києві під час трьох його приїздів на батьківщину, насамперед проживання його в будинку 1846 року.

Щороку музей відвідує близько 10 тисяч людей.

[Національний музей Тараса Шевченка](#) (м. Київ). Створено на базі колишньої Галереї картин Тараса Шевченка в [Харкові](#) та Центрального державного музею Тараса Шевченка в Києві у [1949](#) році *(фото слайд)*.

У 1933 році на базі літературного музею, що діяв при Інституті Тараса Шевченка в Харкові, засновано Галерею картин Т.Г.Шевченка, яка почала діяти з 1934 року. Вона налічувала 107 оригінальних мистецьких творів художника.

У 1940 Рада Народних Комісарів УРСР постановила організувати в Києві на базі Республіканської ювілейної Шевченківської виставки Центральний державний музей Т.Г.Шевченка, зосередивши тут всі оригінальні матеріали, пов'язані з життям і творчістю Т.Г.Шевченка. Згідно з постановою всі матеріали з виставки, представлені різними музеями і установами, були закріплені за музеєм, експозицію якого було відкрито у квітні 1941 року в приміщенні Маріїнського палацу. Зібрано було близько 10 000 експонатів.

Діяльність музею була припинена з початком війни. Лише найцінніші експонати перед німецькою окупацією пошастило евакуювати до Новосибірська (повернули в Україну в 1944). 24 квітня 1949 була відкрита нова експозиція у виділеному урядом приміщенні по бульвару Шевченка, 12.

Колекція музею складається з унікальних цінностей: оригіналів малярських робіт [Шевченка](#), документів про його життя та творчість, рукописних списків його поезій, рідкісних фотографій поета та його друзів, першодруків творів Шевченка з його автографами, майже всіх видань творів поета й літератури про нього, починаючи з прижиттєвих і закінчуючи сучасними вітчизняними та зарубіжними виданнями. У 24 залах розміщено понад 4 тисячі експонатів.

Станом на липень 2002 року в колекції музею зберігалось 28 007 експонатів основного фонду живопис, графіка, декоративне мистецтво, скульптура, архів, друковані матеріали, книги, фото, меморіальні речі; допоміжного фонду -44 662. Загальна кількість - 72 669.

[Хата на Пріорці \(м. Київ\)](#) Відділення Музею Тараса Шевченка. В серпні [1859](#) року, востаннє перебуваючи в Києві, Тарас Шевченко прожив у цій хаті два тижні, перед своїм від'їздом до Петербурга (*фото слайд*)

[Літературно-меморіальний музей Тараса Шевченка](#) (с. Шевченкове [Черкаська область](#), [Звенигородський район](#)). Розташований на території батьківської садиби [Тараса Григоровича Шевченка](#), де він проживав з [1815](#) по [1829](#) рік (*фото слайд*)

[Канівський музей Тараса Шевченка](#). Канів, [Тарасова гора](#).

(*перегляд фото слайдів*)

[Шевченківський національний заповідник у Каневі](#) — перший в [Україні](#) історико-культурний [заповідник](#), удостоєний статусу національного. Розташований за 4 [км](#) на [південь](#) від центру [Канева](#).

Загальна площа охоронних зон — 2500 [га](#).

У складі заповідника — 8 [пам'яток культурної спадщини](#).

Новітня історія [Чернечої гори](#) в Каневі почалася [22 травня 1861](#) року, коли тут поховали Тараса Шевченка — за його заповітом. Відразу ж канівці перейменували гору на Тарасову.

[Влітку 1884](#) р. на Тарасовій горі народним коштом збудували перший народний музей Кобзаря — [«Тарасову світлицю»](#), впорядкували його [могили](#), встановили монументальний чавунний пам'ятник-хрест за [проектом академіка](#) архітектури [Віктора Сичугова](#).

[10 червня 1918](#) року Рада Міністрів [Української Держави](#) визнала могилу Тараса Шевченка національною власністю.

Заповідник було створено у [серпні 1925](#) року постановою [РНК УРСР](#) «Про оголошення території могили Т. Г. Шевченка Державним Заповідником» з метою охорони меморіалу [Т. Г. Шевченка](#).

Протягом [1935—1937](#) рр. було збудоване приміщення музею Т. Г. Шевченка.

Сучасного вигляду Шевченківський меморіал набув влітку [1939](#) року з установленням на могилі Кобзаря величюго [бронзового пам'ятника](#) ([скульптор](#) [Матвій Манізер](#), [архітектор](#) [Євген Левінсон](#)) і спорудженням літературно-меморіального музею (архітектори [Василь Кричевський](#) і [Петро Костирко](#)).

Музейний ансамбль доповнив [гранітний](#) комплекс сходження ([1977](#)) і відтворена [1991](#) року «[Тарасова світлиця](#)».

Постановою [Ради Міністрів УРСР](#) від [21 листопада 1989](#) року № 287 «Про створення Шевченківського національного заповідника в м. Каневі» заповіднику надано статус національного, підтверджений Указом [Президента України](#) «[Про національні заклади культури](#)» від [11 жовтня 1994 року №587/94](#).

Заповідник віднесено до сфери управління [Міністерства культури України](#). Управління здійснює [Державна служба з питань національної культурної спадщини](#).

Нині заповідник — широко відомий у світі культурно-освітній, науково-дослідний і туристичний центр, який вивчає і популяризує надбання української національної і світової історико-культурної спадщини, творчість Кобзаря, історію Тарасової (Чернечої) гори також здійснює на своїй території охорону пам'яток культури від доісторичних часів до сьогодення, а також природного ландшафту.

Враховуючи всю значимість Тарасової (Чернечої) гори у формуванні духовності нації, розбудови державності і творення української культури та на виконання ряду рішень Кабінету Міністрів України та Указів Президента, [2000](#) року розпочали широкомасштабну програму розвитку Шевченківського національного заповідника, яка включає заходи з капітального ремонту існуючих музейних споруд з максимальним наближенням будинку музею до первісного задуму архітекторів Василя Кричевського та Петра Костирка, реконструкції під'їзної дороги та інженерних комунікацій, благоустрою території нижнього парку. Цю роботу було завершено 2010 року під орудою архітектора [Лариси Скорик](#), при чому мав місце серйозний відхід від концепції В.Кричевського та П.Костирка..

Щороку музеї Шевченківського національного заповідника відвідують понад 100 тисяч туристів з України і десятків зарубіжних країн.

Приміщення [музею Шевченка](#) було збудоване у [1935](#)—[1937](#) роках за проектом [Василя Кричевського](#), якого вважають автором українського архітектурного модерну. Протягом [2003](#)—[2010](#) рр. будівля

музею перебувала на реконструкції. Головним проектувальником було обрано «УкрНДІпроектреставрацію». Працівники інституту запропонували відтворити початковий вигляд будинку згідно з проектом В. Кричевського. Згідно з початковим задумом, будівля мала бути прикрашена українськими орнаментами, виконаними в техніці [майоліки](#). Планувалось відновити первісне колористичне вирішення [інтер'єрів](#), яке знайшли під більш пізніми нашаруваннями. Роботи було виконано на 90%, проте згодом автором нового проекту музею стала [Лариса Скорик](#). Проект кардинально відрізнявся від задуму «УкрНДІпроектреставрації» та був виконаний у модернованому стилі.

Відреставрований музей отримав неоднозначну оцінку різних фахівців: від повного схвалення до жорсткої критики.

Оновлений музей було урочисто відкрито Президентом України Віктором Януковичем 23 серпня 2010 р. (*відео «Музей Т. Шевченка»*)

Музейна колекція Заповідника нараховує понад 20 тисяч унікальних пам'яток, окрасою яких є меморіальні речі та [офорти](#) Тараса Шевченка, рідкісні видання його творів, високохудожні твори українських та зарубіжних митців, шедеври народної художньої творчості, цінні архівні документи, фото- і кіноматеріали, аудіо- та відеозаписи знаменитих [бандуристів](#) і [кобзарів](#).

[Тарасова світлиця](#). [Канів, Тарасова гора](#). Відтворена в [1991](#) році Тарасова світлиця, перший народний музей Кобзаря. Вперше така хата на народні кошти була збудована на Тарасовій горі у [1884](#) році одночасно із завершенням впорядкування [Шевченкової могили](#), коли 1 серпня на ній встановлений чавунний пам'ятник.

(перегляд відео та фотоматеріалів про Тарасову світлицю)

[Музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка](#) (м. Черкаси). Єдиний у світі музей однієї книги — «Кобзаря» Т. Г. Шевченка відкритий у травні [1989](#) року у меморіальному будинку, у якому з 18 по 22 липня [1859](#) року жив у родині Цибульських Т. Г. Шевченко, про що свідчить [меморіальна дошка](#) на будинку музею. Музей Кобзаря розташований на історичній центральній вулиці Черкас. (*фото слайди*)

Створення унікального музею було ініційовано [1988](#) року, і вже за рік, у травні [1989](#) року, музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка був відкритий. Біля витоків ідеї та створення музею стояла Ольга Михайлівна Шарапа, що є прапраправнучкою Тараса Шевченка по братові Микиті, і саме вона очолює заклад від часу його заснування.

У музеї показана історія видання творів Т.Г.Шевченка, джерела його творчості, найцікавіші видання, прослідкована еволюція ілюстрації шевченківських поезій, а також "Кобзарі" в перекладах мовами народів світу.

"Кобзар", яким його знає весь світ, склався не відразу. Перше видання було здійснене в Петербурзі в 1840 р. за сприяння [Є.Гребінки](#). У цей "Кобзар" увійшло тільки 8 перших його творів: "Перебендя", "Катерина", "Іван Підкова", "Тополя", "Думання", "До Основьяненка", "Тарасова ніч" і вірш "Думи мої, думи мої", яке написано спеціально для цієї збірки і є як би епіграфом не тільки до цього видання, але і до всієї творчості Т.Г.Шевченка.

Із усіх прижиттєвих видань творів, перший "Кобзар" мав найпривабливіший вигляд: хороший папір, зручний формат, чіткий шрифт. Примітна особливість цього "Кобзаря" – офорт на початку книги по малюнку В.Штернберга: народний співак-кобзар з хлопчиком-поводирем. Це не ілюстрація до окремого твору, а узагальнений образ кобзаря, який і дав назву збірці. Цей офорт – фронтиспис створив відповідний настрій, залучив читача до образного світу "Кобзаря". Вихід цього "Кобзаря", навіть урізаного царською цензурою, – подія величезного літературного і національного значення. В світі збереглося лише декілька екземплярів "Кобзаря" Т.Г.Шевченка 1840 р., тому один з них є гордістю черкаського музею.

У музеї експонується ще одне прижиттєве видання поета – "Кобзар" 1860 р., який був надрукований коштом [Платона Симиренка](#) (з ним Т.Г.Шевченко познайомився під час своєї останньої подорожі Україною в 1859 р. в [Млієві](#)). П.Симиренко – відомий на Україні цукро-заводчик і меценат – виділив для видання "Кобзаря" 1100 рублів. Це видання було значно повніше попереднього: сюди увійшло 17 творів і портрет Т.Г.Шевченка. Цей "Кобзар" є дійсною прикрасою

шевченківської колекції. Окрім цих книг в експозиції представлено багато дуже цінних і не менш рідкісних видань творів Т.Г.Шевченка. Всі вони різні за кількістю надрукованих віршів, текстів, ілюстрацій і якістю поліграфії. У фондах музею є великі колекції шевченківських листівок, значків, медалей, плакатів і ін., з яких періодично влаштовуються виставки.

Музей унікальний тим, що володіє значною колекцією шевченківських видань, яка експонується не просто як в букіністичному магазині, а у супроводі документів і матеріалів в контексті подій навколо того або іншого видання.

Окрім цього музей чудово оформлений деревом, яке дуже гармонійно поєднується з експонатами і виглядає вишукано, затишно і природно.

[Музей Заповіту Тараса Григоровича Шевченка \(Київська обл, Переяслав-Хмельницький\)](#). Колишній будинок лікаря [Андрія Йосиповича Козачковського](#), товариша Тараса Григоровича Шевченка, побудований в [1820](#) році, нині належить до реєстру пам'яток історії та архітектури України. Саме тут, в ніч з 24 на 25 грудня [1845](#) року, поет написав свій [«Заповіт»](#), який згодом став відомим на весь світ. Сьогодні це місце — Музей Заповіту Тараса Григоровича Шевченка (*фото слайд*)

[Меморіальний музей-гауптвахта Тараса Шевченка \(Оренбург\)](#). Відкритий до 175-річчя від дня народження Кобзаря у [1989](#) році. [Гауптвахта](#) побудована в будинку, зведеному в [1843](#) році «для канцелярії Управління з інженерної частини і генштабу при [Оренбурзькому окремому корпусі](#)». В даний час будівля займає школа № 30. Сюди [27 квітня 1851](#)р. був поміщений заарештований [поет і художник](#) Тарас Григорович Шевченко за участь у [Кирило-Мефодіївському братстві](#). (*фото слайд*)

[Музей-квартира Тараса Шевченка. \(Санкт-Петербург\)](#) Меморіальна майстерня Т. Г. Шевченка — єдина музейна експозиція в Петербурзі. (*фото слайд*)

Орський музей Тараса Григоровича Шевченка (м. [Орськ](#)). Відкритий [10 березня 1986](#) року в старій частині Орська, його історичній зоні, на місті колишньої Орської фортеці. Вулиця, де він знаходиться, з 1908 року носить ім'я поета. Будинок, в якому розташований музей, колись належав відомій родині орських обивателів. Основу експозиції складає дар Національного музею Т. Г. Шевченка: картини, документи та інші експонати. Зали музею весь час поповнюються дарами гостей, в основному з України. Перед відвідувачами розкривається все життя поета, та головну увагу приділено орським місцям його служби. Вони в панорамах, діорамах, картинах художників та дизайнерів Орська. З року в рік збільшується кількість екскурсій та відвідувачів. *(фото слайд)*

Музей Шевченка в Торонто. Музей Тараса Шевченка був заснований Асоціацією Сполучених українських канадців, з метою популяризації життя і творчості генія України. Музейні експонати, присвячені життю і літературній спадщині засновника сучасної української літератури Тараса Шевченка, який двічі був визнаний ЮНЕСКО лідером світової культури.

Музей Шевченка представляє Лариса Сушко – архітектор, художник і поет, українка. Вона брала участь у численних художніх виставках в Україні, де вона виросла, у Росії, де вона вчилася і працювала протягом багатьох років, у Сполучених Штатах і в Канаді, де вона живе зараз. *(відео сюжет про музей в Торонто)*.

Меморіальний комплекс Т. Г. Шевченка в укріпленні Форт Шевченка. Меморіальний комплекс Т.Г. Шевченко створений в 1932 році (основні експозиції: землянка Т.Г. Шевченко; будинок-музей 1853 року побудови; колодязь; бюст Т.Г. Шевченко 1888 року, сад Шевченка, верба Шевченка.) *(фото слайд)*

Казахська державна художня галерея імені Т.Г. Шевченка. [\(Алмати\)](#). Казахська державна художня галерея імені Т. Г. Шевченка, заснована в 1935 році. В даний час це уже Державний музей мистецтва імені А. Кастеева *(перейменування відбулося в 1984 році)* – один з найбільших художніх музеїв нашої країни. Він має п'ять постійних експозицій: образотворче та прикладне мистецтво Казахстану; мистец-

тво союзних республік; російське дореволюційний мистецтво; західноєвропейське мистецтво; прикладне мистецтво Індії, Китаю, Японії. *(фото слайд)*

Віртуальний екскурс «Пам'ятники Шевченку на карті світу»

Ця сторінка про пам'ятники Тарасу Григоровичу Шевченку в Україні та інших країнах світу. Монументи Кобзарю встановлені, без винятку, в усіх обласних центрах України, багатьох містах і селах держави, а також у численних столицях і містах за кордоном (встановлені за ініціативи і коштом української еміграції, як дарунки від України, тощо).

У нас і досі немає державного реєстру пам'ятників Т.Шевченку. Лише завдяки ентузіастам, таким як директор Музею-кімнати Т.Шевченка у Львові Роман Наконечний, є цей неофіційний перелік. Найбільше пам'ятників є в Галичині – 450, за кордоном – 100, в Росії – 9, Казахстані – 4. Пам'ятники Кобзареві є всюди, де є українська діаспора – в США (Вашингтон), Канаді (Вінніпег, Торонто), Польщі (Білий Бір, Варшава), Чехії (Прага). Білорусі (Могилів), Грузії (Тбілісі), Угорщині, Парагваї, Узбекистані, Франції (Париж, Монтаржі) Австралії (Канбера).

У світі, за неофіційними даними, налічується близько 1100 пам'ятників Тарасу Шевченку. Таку статистику було оприлюднено 22 травня під час прес-конференції з презентації карти-схеми «Пам'ятники Тарасу Шевченку в Україні та світі» до 149-ї річниці перепоховання поета.

За даними шевченкознавця Миколи Семенюка, встановлено вже більше ніж 1350 пам'ятників Шевченку.

Найвище пам'ятник встановлено на висоті 4200 метрів над рівнем моря на піку Шевченка в Кабардино-Балкарії, найвищий пам'ятник – 7 метрів є в м. Ковель.

До Кобзаря — через терня

Перший народний монумент Тарасові Шевченку - у вигляді білої колони - вирубали наприкінці 80-х років XIX століття каменярі-гуцули над Черемошем на Сокільській скелі...

Нелегке життя випало на долю Тараса Шевченка, складною була й доля багатьох пам'ятників, встановлених на його честь. Їх забороняли і нищили російські жандарми та білогвардійські офіцери, австрійські чиновники та польські поліцаї, угорські шовіністи та німецькі фашисти. Не завжди лояльною до них була й радянська влада.

12 березня (за новим стилем) 1861 року відбувся грандіозний похорон – російський, український та польський прогресивний Петербург проводжав поета в останню путь. Поховали Шевченка з лавровим вінком на чолі, в дубовій труні, вставленій у дощану скриню, вкриту зсередини шаром свинцю. 58 днів прах поета пролежав на Смоленському кладовищі. Коли було отримано дозвіл на перепоховання в Україні, труну викопали із землі, вклали у соснову домовину, оббиту свинцевими пластинами та обкуту залізними смугами, і, вкривши червоною китайкою, на спеціальному возі перевезли на вокзал. Відтак, залізницею до Москви, далі – на возі поштовим трактом до Києва, й потім – пароплавом – до Канева. Тут, на вершині Чернечої гори, викопали могилу й вимурували склеп, в якому встановили домовину з прахом. Над могилою насипали високий курган і встановили дерев'яний, а потому, чавунний орнаментований хрест. Аж через два місяці після смерті душа Тараса знайшла свій пристанок в Україні.

І найпершим відомим пам'ятником поетові й художнику можна вважати невелике мармурове погруддя Шевченка на округлій колоні-п'єдесталі, встановлене 1881 року в колишньому Новопетровському укріпленні (нині форт Шевченка) на півострові Мангишлак. Пам'ятник проіснував до 1920 року, аж поки його не зруйнувала революційна кіннота невстановленого забарвлення.

Найперший пам'ятник у Харкові

З'явився ще у 1898 році. Бюст із білого мармуру замовив у Петербурзі підприємець і меценат Олексій Алчевський. Пам'ятник встановили без дозволу влади на подвір'ї садиби його доньки Христі — відомої просвітниці, письменниці, засновниці першої школи для жінок. Погруддя на невисокому постаменті стояло на газоні перед жіночою недільною гімназією. Після того як глава родини збанкрутів і наклав на себе руки, маєток продали. Його новий власник категорично відмовився залишити мармурове погруддя у себе на подвір'ї. Алчевські спочатку зберігали погруддя Кобзаря у своїх запасниках, а в 1932 році передали до картинної галереї. А вже звідти бюст потрапив до Київського державного музею Шевченка. Там він зберігається і тепер.

Уперше ідея офіційно збудувати в Харкові пам'ятник Тарасові Шевченку виникла ще у 1911 році, напередодні столітнього ювілею поета. Проте не сталося. Відкрили монумент уже після 120-ї річниці Кобзаря. Тобто по завершенню революції, двох воєн та переїзду столиці до Києва.

Російський царський режим всілякими методами перешкоджав увічненню пам'яті геніального поета

А першим народним пам'ятником, першим матеріальним виявом народної пам'яті про великого поета на Галичині став монумент у вигляді білої колони, яку вирубали каменярі-гуцули на Сокільській скелі над Черемошем поблизу села Тюдова наприкінці 80-х років XIX століття. На колоні було вирізьблено полум'яні слова поета:

Схаменіться!

Будьте люди, бо лихо вам буде.

Розкуються незабаром

заковані люди –

Настане суд...

Ще однією з перших форм пам'яті стали, так звані, Шевченкові могили, які люди насипали на манір канівської в ювілейні дні до річниць поета. Як свідчить тогочасна українська преса, у селі Балинці на Станіславщині, з ініціативи вчителя місцевої школи В. Барнича, жителі висипали високу могилу, назвавши її іменем поета. На відкритті меморіалу виступав письменник Василь Стефаник. Таким же чином було вшановано пам'ять Кобзаря в селах Вовчиці та Горбачі Щирецького повіту. А в селі Добряни на Стрийщині досі шумлять могутніми кронами два дуби, які селяни посадили на століття народження Шевченка.

Першим портретним пам'ятником Шевченка на Львівщині стало погруддя поета, встановлене на постаменті у вигляді пірамідальної скелі з чотирикутним цоколем, на якому вирізьблено розкриту книгу. Спорудили його коштом жителів села Лисиничі біля Львова 11 вересня 1911 року. Напис на постаменті свідчить, що це перший пам'ятник Шевченкові на західно-українських землях. Того ж року в селі Урич у гірській скелі фортеці Тустань вмуровано меморіальну дошку на честь поета. Ще один пам'ятник Шевченкові було відкрито 28 вересня 1913 року у Винниках під Львовом за проектом архітектора О. Лушпинського та невідомого скульптора з майстерні А. Яворського.

У центральній Україні монументальні пам'ятники Шевченкові ведуть свою історію від кубо-конструктивістського пам'ятника у Ромнах, створеного за проектом скульптора І. Кавалерідзе 1918 року. Тимчасові пам'ятники – гіпсові погруддя встановили в Києві 1919 року, скульптор Ф. Балавенський (зруйновані денікінськими військами) та 1920, року скульптор Б. Кратко. Цей автор створив погруддя й для Харкова – 1921 року. Низка тимчасових пам'ятників-погрудь було встановлено в Одесі, Чернігові, Броварах та інших містах. Всі ці портрети продовжували дореволюційну лінію трактування образу поета-народника в дусі академічно-реалістичного спрямування, опираючись на портретні риси поета.

1925 року І. Кавалерідзе виконав пам'ятник із залізобетону для Полтави, К. Терещенко із чавуну – для Канева (1923) – та залізобетону для сіл Кирилівка (1929) та Моринців (1930). На превеликий жаль, ці пам'ятники було знищено на початку другої світової війни.

У 1930-ті роки, коли у квітучих селах України лютував голодомор, коли тисячами щомісяця відсиляли у концтабори та гулаги людей розумової праці, коли розстрілювали літераторів "українського Відродження", а горезвісного 37-го знищення української інтелігенції досягло свого апогею, – як насмішка над усім уцілілим народом – оголошення конкурсу на проект пам'ятника Шевченкові у Харкові, Києві та Каневі. Точну характеристику цій події дає один із найбільших авторитетів, що стояв біля джерел комуністичного тоталітарного режиму – Лейба Бронштейн (Троцький): "Сталинская бюрократия возводит памятники Шевченко, но с тем, чтобы покрепче придавить этим памятником украинский народ и заставит его на языке Кобзаря слагать славу кремлевской клике насильников".

Пам'ятник у Харкові. (слайди)

Чому сталося так, що найбільш знакові пам'ятники духовному провіднику українців Тарасові Шевченку доручили створювати росіянину за походженням Матвію Манізеру, наразі сказати важко. Проте факт залишається фактом — саме харківський пам'ятник бунтівливому генію й понині вважається найкращим. А таких сьогодні у світі, за даними шевченкознавця Миколи Семенюка, встановлено вже більше ніж 1350.

Образ Кобзаря створювався непросто. Працюючи над проектом, Матвій Манізер багато подорожував шевченківськими місцями, скрупульозно вивчав зовнішність Шевченка, твори, листи, ознайомився з посмертною маскою поета.

Над образами шістнадцяти фігур, розміщених біля підніжжя Тараса, скульптор працював ретельно. Власне, кожен із цих персонажів є самодостатньою скульптурою і досконалим витвором мистецтва.

Сам пам'ятник будували цілий рік дві сотні робітників. Металічні конструкції, вагою 30 тонн, відливали у Ленінграді. Цікаво, що монумент було виготовлено не з граніту, як може здатися на перший погляд, а з рідкісного каменя лабрадориту. «Це коштовна порода, що дуже рідко зустрічається в природі. На земній кулі є лише п'ять його родовищ — в Америці, Африці й в Україні. Зараз ці запаси вже повністю вичерпані.

Тому пам'ятник Тарасові Шевченку в Харкові можна, без сумніву, назвати коштовною перлиною у діамантовій оправі».

Причому не лише через рідкісність використаної породи, а й через її чималеньку кількість — на будівництво пам'ятника пішло 75 вагонів різних будматеріалів, із яких третина — саме лабрадорит. Останній, до речі, мав яскраво-чорний колір, проте з часом трохи посвітлішав.

Відкрили ж монумент 24 березня 1935 року, через сім місяців після того, як Харків перестав бути столицею. Ця подія стала справжнім святом, на яке приїхали земляки Шевченка з Моринців і яке зібрало таку кількість бажаючих узяти в ньому участь, що довелося перекрити рух центральною вулицею міста. Найбільш зворушливим моментом торжества стала мить, коли заграли перші акорди «Заповіту» і його враз підхопили хор із семисот чоловік та всі, хто знав слова культового вірша Кобзаря. На момент відкриття пам'ятник Тарасу Шевченку в Харкові був найвищою бронзовою композицією в усьому Радянському Союзі. Також цей пам'ятник Т.Г. Шевченку офіційно визнаний найкрасивішим у Європі.

Сьогодні пам'ятник Тарасові Шевченку — найвідоміший архітектурний символ Харкова.

Серед статуй монументального ансамблю, пов'язаних ідейно загальним задумом відображення оспіваної Кобзарем боротьби народу за свою волю, можна виділити окремі фігури та композиції:

- скульптура «Катерина» — статуя кріпачки з немовлям на руках, відома під назвою «Катерина», оспівана Т. Г. Шевченком в одноіменній поемі; втілення образу жінки-матері під тягарем самотності і журби;
- 1-а композиція («Вмираючий гайдамака. Гайдамака з косяю. Той, що рве пута.») — всі три постаті пов'язані як ідейно, так і сюжетно — за загальною прив'язкою композиції до поеми Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» про події Коліївщини криється життєтвердне переконання в незламності народного духу й віра в його перемогу;

- скульптура «Зв'язаний запорожець» — одна з найвиразніших статуй, що передає патріотичний, багатогранний характер героя, який втілює народну силу та велич, скорботу і біль;
- 2-а композиція («Жінка-селянка. Той, хто несе жорно. Солдат-рекрут.») — у образах представників різних прошарків трудового народу втілено ідею страждань українців за царату;
- 3-я композиція («Робітник із схиленим прапором. Студент. Робітник з гвинтівкою. Матрос. Червоноармієць.») — статуї 3-ї композиції зображують образи постолого народу соціальних катаклізмів перших десятиліть ХХ століття.;
- 4-а композиція («Селянин. Шахтар. Жінка з книгою (Дівчина-рабфаківка).») — фігури цієї останньої групи, за задумом автора, мали передавати ті зміни, які сталися у радянському суспільстві.

(Слайд-перегляд пам'ятників Т. Шевченку в Україні)

- . В місті Ковель (Волинська область) встановлений (22 серпня 2005 року) найвищий у світі пам'ятник Тарасові Шевченку. Висота — більше ніж 7 метрів, вага бронзової скульптури — біля 20 тон. Автор монументу київський скульптор Володимир Шолудько.
- Тарас Шевченко ніколи не бував на Прикарпатті, але на Івано-Франківщині йому встановлено понад 170 пам'ятників — найбільше в Україні
- Пам'ятник Тарасові Шевченку (Новомиргород). Мрамуровий пам'ятник зображує поета молодим юнаком в повний зріст (раніше пропонувалось зобразити його 13-літнім хлопчиком), що стоїть на гранітній брилі. Лівою рукою він пригортає до грудей «Кобзар», а правою спирається на кручу, стилізовану під крило. На крилі зображений маршрут молодого поета: «Моринці — Новомиргород — Єлисаветград». Спереду до пам'ятника прикріплена табличка з епіграфом:

Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема.
Зерна неправди за собою

- У Стрию в одному монументі об'єднали постаті найславніших українських класиків-літераторів — Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесю Українку.

- Березова Рудка (Пирятинський район). Пам'ятник Т. Г. Шевченку в с. Березова Рудка (Пирятинський район, Полтавська область), де великий український поет гостював тут тричі: у 1843, 1845 та 1846 роках. Тут він почав писати поему «Кавказ». Автори: заслужений скульптор України В.І. Білоус та заслужений архітектор України Є. В. Ширай .

Черкаська область

- **Черкаси.** Пам'ятник Т. Г. Шевченку відкритий в 1964 році до 150-річчя від дня народження поета на розі бульвару Шевченка і вулиці Дашкевича. Автори — скульптори М. К. Вронський, О. П. Олійник, архітектор В. Г. Гнездилов[23].

- **Звенигородка.** У Звенигородці в 1981 році було відкрито пам'ятник Шевченку, який вперше в Україні зображує його молодим.

- **Золотоноша.** Бронзову фігуру Шевченка на гранітному постаменті встановлено біля входу до парку культури та відпочинку, який носить ім'я поета. Пам'ятник відкрито 20 липня 1993 року, автори — архітектор А. О. Гайдученя та скульптор П. Ф. Мовчун.

- Всі ми звикли бачити Шевченка таким собі лисуватим вуйком з довгими вусами. На фото перший пам'ятник (1981 р.), де Шевченко зображений молодим. Батьківщина Шевченка **м.Звенигородка** Черкаської обл.

- Інший пам'ятник "молодому" Шевченкові більш відомий - його встановлено на валу стародавнього дитинця **Чернігова**.

- І нарешті - Шевченко наймолодший, на руках у матері - **с.Моринці** Звенигородського району Черкаської обл.

Пам'ятники Т. Шевченку за кордоном

Більш як у 30 зарубіжних державах встановлено пам'ятники геніальному українському поетові. Більшість із них зведено коштом місцевих українських громад, решту подарувала Україна.

Зведення Шевченкових пам'ятників на Заході має свою історію, нерідко супроводжувалося затягуванням на роки ухвалення відповідних рішень властей, дипломатичними переговорами, політичними протиборствами.

У роки «холодної війни» скульптурні образи Тараса Шевченка створювалися в зарубіжжі часто всупереч бажанням Кремля. Досить згадати про перебіг подій, пов'язаних із пам'ятником у Вашингтоні, який постав у 1964 році за спеціальною ухвалою Конгресу США та за фінансового сприяння українських громад країн Заходу. Тоді восьми-метровий монумент урочисто відкрив президент США Дуайт Ейзенхауер у присутності близько 100 тисяч вашингтонців і гостей із багатьох держав. Ця подія спричинила гнів офіційної Москви та радянського Києва. За океан надійшло ініційоване комуністичним керівництвом «звернення» відомих українських діячів культури і літератури, яке містило протест щодо використання імені великого Кобзаря з ідеологічною метою.

У Вашингтоні "українські буржуазні націоналісти" - митці – скульптор Леонід Молодожанін (Лео Мол) та архітектор Радослав Жук створили чи не найцікавіший образ поета, відійшовши від стереотипу "селянського революціонера-демократа" до "національного інтелігентаромантика", яким зображав себе сам Шевченко в автопортретах, створивши образ того Шевченка, який у свої 26 – 30 років написав поеми "Гайдамаки", "Невольник", "Великий льох", поезії "Розрита могила", "Чигирине, Чигирине", "Сон", та й урешті-решт "Заповіт". На відкритті Дуайт Ейзенхауер високо оцінив цей пам'ятник, "що дає моральну силу боротися проти тиранів".

Фотослайд «Пам'ятник Кобзарю у Вашингтоні»

В Буенос-Айресі місцеві українці ухвалили закон Аргентинської Республіки щодо будівництва в центрі столиці монумента молодому Тарасові, підписаний у 1967 році президентом Гільєрмо Бордою. Відкриття пам'ятника відбулося в 1971 році за участі представників муніципальних властей, послів США і Канади, української громади. П'ять років потому президент Парагваю генерал Стреснер відкрив з антирадянською промовою Шевченків монумент у місті Енкарнасьйон, що теж викликало негативний відгомін у Москві.

А от іншого монументального Тараса спіткала на канадській землі трагічна доля. В 1988 році в містечку Оаквілл (провінція Онтаріо) у «меморіальному парку Шевченка» невідомі злочинці спалили музей поета, де було зібрано з усієї України різні експонати, зокрема цінні художні полотна. У 2006 році в цьому ж парку лиходії викрали з гранітного постаменту величний бронзовий монумент, який подарувала у 1951 році Україна канадським українцям із дозволу самого Сталіна.

Слайд «Пам'ятник Тарасові Шевченку на 1 липня 1951 року, викрадений в грудні 2006 року»

Відкриття пам'ятника великому Кобзареві України на канадській землі, що відбулось в липні 1951 року, стало найбільш видатною подією в історії українських канадців. Ця дата поєдналась з відзначенням 60-річчя українського поселення в Канаді і мала значний історичний внесок в економічне, культурне, соціальне та політичне життя цієї країни.

Ідея пам'ятника Тарасові Шевченку була задумана за десять років до створення. Робота по реалізації плану розпочалася ще до Другої світової війни. Планувалось відзначити 50-річчя українського поселення в Канаді.

(Перегляд фотослайдів про відкриття пам'ятника)

У 1990 році безслідно зникла бронзова скульптурна композиція «Тарас Шевченко читає книгу» (автор — київський скульптор і етнограф Іван Гончар), що була поруч із музеєм.

У 90-ті роки у містечку Тіммінс мисливці за дорогоцінним металом потай забрали ще один дарунок Києва — невеличку бронзову фігуру поета. На жаль, із боку офіційної України не пролунало належної реакції.

В Канаді довгий час тривав збір коштів на спорудження монумента молодому Тарасові у столиці країни — Оттаві. Спеціальний український громадський комітет займався створенням фінансового фонду, розробкою проекту скульптурної композиції.

Автор композиції — всесвітньо відомий скульптор, виходець із Волині Леонід Молодожанин (Лео Мол); 94-літній мешканець Вінніпега. В його доробку — постаті Шевченка, що височать у Вашингтоні, Санкт-Петербурзі, шести містах Аргентини і Бразилії. Відкриття композиції планувалось на 2011 рік, коли виповниться 120 років од часу першої еміграції українців до Канади.

26 червня 2011. Відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку в Оттаві — справжня історична подія. Тарас Шевченко як і раніше об'єднує українців через океани і століття.

(слайд з відкриття пам'ятника. Фото Посольства України в Канаді)

Пам'ятник у бронзі зображує Кобзаря у повний зріст в оточенні персонажів його творів. Постаць Тараса Шевченка у повний зріст одягнута у довгий плащ із накидкою, які були характерні для епохи Шевченка. У лівій руці Шевченко тримає палітру та три пензлі.

Постаць дивиться у далечинь. Висота скульптури 3 метри, маса — 630 кг.

Три барельєфи, що доповнюють композицію зображують гайдамаків (1.2 м, 163 кг), Катерину з немовлям (1.2 м, 163 кг), та бандуриста (1.2 м, 1256 кг).

Перегляд фото слайдів пам'ятників

В Австралії, Азії, Європі й Америці — на площах міст, у парках, українських культурних та громадських центрах — бронзочолий Тарас, монументальний посол України завше збирає біля себе людей — місцевих українців, які приходять ушанувати його, поділитися з ним своїми думками, наших дипломатів і, звичайно, туристів, котрі від гідів дізнаються про велич Шевченка і його землю — Україну.

За останні роки пам'ятники Кобзареві з'явилися в Ялті, Будапешті, Тбілісі, Баку.

- відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку у Вільнюсі. (Т.Шевченко в місті Вільно (тодішня назва Вільнюса) вчився живопису у 1829-31 рр., і відчув себе як митець, в цьому місті проявився його талант.)
- В Пекіні відкрили пам'ятник Тарасу Шевченку. (2008р). Перед офіційним відкриттям Олімпійських ігор в Пекіні відбулася церемонія відкриття погруддя великого українського поета Тараса Шевченка. Погруддя Великому Кобзарю відкрили в Пекіні у парку "Чаоян". Цей пам'ятник Шевченку єдиний не лише в Китаї, але й в усьому азіатсько-тихоокеанському регіоні.
- Перший Кобзар Скандинавії.У Копенгагені відкрили пам'ятник національному поету України. Встановлено бюст національного поета України у столиці Королівства Данії. Місце для нього вибрали у центральній частині міста, в мальовничому парку Естре Анлег, який, на думку голови тутешнього дансько-українського товариства Івана Нестера, нагадує пагорбисті дніпровські береги поблизу Канева. Це перший і поки що єдиний пам'ятник Шевченку в країнах Скандинавії. Встановлення його ініціювали українська амбасада в Копенгагені та дансько-українське товариство. Автор монумента — український скульптор Сергій Богуславський, що мешкає в Копенгагені.

Загалом же з відкриттям пам'ятника у данській столиці утворився куточок із виразним українським колоритом, а простора паркова галявина уможливіло збори місцевої української громади на відкритому повітрі фактично на «свій» території.

Шевченківські місця в Інтернет-ресурсах:

Офіційний сайт національного музею Шевченка [Електронний ресурс] – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.shevchenkomuseum.com.ua>, вільний. - Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Село Шевченкове [Електронний ресурс] – Електронні дані. – Режим доступу: who-is-who.com.ua, вільний. - Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

¹Тарасова світлиця - перший народний музей Кобзаря. [Електронний ресурс] /Канівський історичний музей. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://kaniv-museum.at.ua>, вільний. - Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

«МУЗЕЙ ЗАПОВІТУ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА» [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://atur.com.ua>, вільний. - - Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Орський музей Тараса Григоровича Шевченка [Електронний ресурс]/ Журнал «Музеї України». - Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.museum-ukraine.org.ua>, вільний. - Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Де височіють найцікавіші пам'ятники Шевченку? [Електронний ресурс]/ ВО "Свобода". – Електронні дані. – Режим доступу: www.svoboda.org.ua/dopysy/zmi/010782/, вільний. – Заголовок з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Пам'ятники [Електронний ресурс]/ Кобзар: в сім'ї новій. – Електронні дані. – Режим доступу: www.kobzar.info, вільний. - Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Пам'ятник [Тарасові Шевченку \(Харків\)](#) [Електронний ресурс]/ [Вікіпедія](#) – вільна енциклопедія. – Електронні дані. – Режим доступу: [uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Тарасові_Шевченку_\(Харків\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Тарасові_Шевченку_(Харків)), вільний. – Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Пам'ятник [Тарасові Шевченку \(Новомиргород\)](#) [Електронний ресурс]/ [Вікіпедія](#) – вільна енциклопедія. – Електронні дані. – Режим доступу: [uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Тарасові_Шевченку_\(Новомиргород\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Тарасові_Шевченку_(Новомиргород)), вільний. – Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

[Три найкращі пам'ятники Тарасові Шевченку — у Харкові, Києві та Каневі](#) [Електронний ресурс]/ Провсе. - Електронні дані. – Режим доступу: provse.te.ua/try-najkraschi-pamjatnyky-tarasovi-shevchenku—у..., вільний. - Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

[Пам'ятники Т.Г.Шевченку](#). Черкащина [Електронний ресурс]/Пам'ятники Шевченку. - Електронні дані. – Режим доступу: <http://ua-travels.livejournal.com/863012.html>, вільний. - Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

[В Пекіні відкрили пам'ятник Тарасу Шевченку](#) [Електронний ресурс]/ Новини: newsru.ua. – Електронні дані. – Режим доступу: www.newsru.ua/rest/08aug2008/sheva.html, вільний. - Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Усі пам'ятники Тарасові Шевченку [Електронний ресурс]/ Моє місто. – Електронні дані. – Режим доступу: www.moemisto.com.ua, вільний. - - Загол. з екрану. – Мова – укр., рос. – Перевірено 1.03.2011

Бібліотечні матеріали. Музеї

На Тарасовій Горі : путівник / [авт. – упоряд. В. Авраменко, Т. Філіпович, а. Яхімович]. – Черкаси : Брама – Україна, 2011. – 80с.

Іщенко, Б. Село Шевченкове / Б. Іщенко. – [Черкаське обласне Книжково – газетне видавництво, 1962]. – 95с.

На Тарасовій Горі. : фотоальбом. - К.: Мистецтво, 1976.

Музей Великого Кобзаря в Форте Шевченко : фотоальбом. - К.: Мистецтво, 1975. – 12с.

Береза, В.П. Канів : путівник / В. П. Береза. – Дніпропетровськ : Промінь. 1988. – 158 с.: ілюстр.

Сидоренко, В.О. Канів: фотоальбом / В. О. Сидоренко. – К.: Мистецтво, 1982. – 63с.

Літературно - меморіальний музей Т. Г. Шевченка в селі Шевченковому [Текст] : фотоальбом. – К.: Мистецтво, 1971. – 12с.

Музеї Канева : путівник. – Дніпропетровськ : Промінь, 1977. – 86с.

Вшанування пам'яті Шевченка в періодичних виданнях:

Яновська, Л. Три дати Кобзаря: вшанування / Л. Яновська // Уряд. Кур'єр. – 2011. – № 42. – С.1.

Назарчук, Д. Шевченків заповіт виконувати нам / Д. Назарчук // Голос України. – 2011. – №43. – С.2.

Пасова, Т. Остання путь Тараса Шевченка : 150 років по тому /Т. Пасова // Голос України. – 2011. - №42. –С .6.

Кирей, В. Чи знаємо ми Шевченка?/ В. Кирей // Урядовий кур'єр. – 2011. - №45. – С.24.

Зорівчак, Р. До 150 – річчя перепоховання Тараса Шевченка в Україні [Текст] : Сприйняття особистості та творчості Тараса Шевченка у Великій Британії // Всесвіт. – 2011. - №3 – 4. – с. 211 – 215.

Івченко, В. Бо тут він був, писав і малював : розповідь про Будинок музей Тараса Шевченка у Києві / Володимир Івченко // Науковий світ. – 2009. - №3. – С. 2 – 5.

Лазебник, С. Монументальний посол України : більш як у 30 зарубіжних державах установлено пам'ятники Тарасові Шевченку / С. Лазебник // Укр. Молода. – 2009. – 7 березня. – С.8.

Шпак, В. «Заборонений» Шевченко у Вашингтоні / В. Шпак // Уряд. Кур'єр. – 2009. – 7 березня. – С.10.

Пам'ятник Тарасові Шевченку у Празі : Президент України Віктор Ющенко взяв участь у церемонії відкриття пам'ятника. Довідка про авторів пам'ятника // КіЖ. – 2009. – 8 квітня. – С.2.

Таранюк, В. Про пам'ятники Шевченку / В. Таранюк // Чумацький шлях . – 2006 - №3. – С. 12 – 13.

Наумова, Н. Шляхами Кобзаря : від Києва до Чернечої гори / Н. Наумова // Дивослово. – 2005. - №5. – С. 61 – 65.

Криворучко. В. У бронзі і граніті : Пам'ятники Великому Кобзареві / В. Криворучко // Дивослово. – 2003. - №3. – С. 69 – 73.

У бронзі і камені : [увічнення пам'яті Т. Шевченка] // Все для вчителя. – 2001. - №5. – С.56 – 57.

Додаток. Слайд – перегляд «Пам'ятники Т. Г. Шевченку»

«Заспіваймо, друзі-ветерани»

Сценарій вечора-вогника, присвяченого 69-річчю визволення України від фашистських загарбників.

Автор: Н.Д. Коваленко,
завідувачка відділу
обслуговування
Кам'янської ЦРБ

Вед. 1: Доброго дня, шановні ветерани і гості!

Вед. 2: Раді вітати Вас у цій затишній залі, де продовжується святкування річчю визволення України від фашистських загарбників.

Вед. 1: Ось уже 69-й мирний рік йде впевненим кроком по нашій землі. Але не згасає пам'ять про тих, хто на поклик Батьківщини піднявся на її захист в грізні роки Великої Вітчизняної війни, хто віддав своє життя за наш сьогоднішній мирний день. Не згасає повага і любов до тих, хто в смертельному бою з ворогом на своїх плечах виніс тягар війни і здобув перемогу.

Читець: Ми знов прийшли до вічного вогню
Рокам ніколи пам'яті не стерти
Про тих, хто пережив страшну війну,
І тих, хто залишивсь в обіймах смерті.
Ми знов прийшли до вічного вогню...
Прийшли із нами наші внуки й діти,
Вам, ветеранам до землі вклонитись,
І вшанувати вашу сивину.
Нехай Господь дарує вам літа,
Тепло і затишок, щасливі дні безхмарні.
Нехай щороку зелень молода
Встеляє килимом стежки у завтра.

Вед. 2: Давно заросли травною окопи. Давно сіють пшеницю на землі, що горіла й стогнала у роки Великої Вітчизняної війни, та всім нам і досі болять завдані війною рани, особливо вам, дорогі наші сивочолі, нестаріючі душою ветерани. На долю вашого покоління випало стільки горя! Над вашими головами свистіли кулі, кожна хвилина життя могла стати останньою. Але вам випало щастя вижити і повернутися в рідну домівку.

Вед. 1: Ви завжди були мужніми і мудрими. Ви вміли і вмієте боротися, любити і прощати. Спасибі вам за те, що вистояли, вижили і перемогли! Нехай ніколи не знають війни ваші сини, внуки та правнуки, над нашою рідною землею завжди буде мирне небо.

Читець: Ви йшли у бій за те, щоб до останку
Перемогти ненависних катів,
Щоб світ увесь у мирному світанку
Під променями сонця золотів.
Зборовши смерть у праведному герці,
Величні ви і прості водночас –
Сини Вітчизни з Прометея серцем
Ми все життям рівняємось на вас.

Вед. 1: На сьогоднішню зустріч з вами, шановні ветерани, прибули:
Голова районної державної адміністрації Віталій Васильович Архип'юк;
Голова районної ради Юрій Миколайович Таран.
До вітального слова запрошується Віталій Васильович Архип'юк
(вітання голови райдержадміністрації)

Вед. 1: Слово має голова районної ради Юрій Миколайович Таран
(вітання голови райради)

Вед. 2: А зараз для вас прозвучить музичний дарунок – пісня вашої фронтової юності «Катюша» у виконанні Алли Єфремцевої.
(звучить пісня)

Вед. 1: З вітальним словом до вас звертається голова районної ради ветеранів Іван Степанович Титаренко

(вітання голови районної ради ветеранів)

Вед. 2: Шановні ветерани! Кожна ваша зустріч традиційно супроводжується застіллям, тож, будь-ласка, пригощайтеся, випийте 100 грам бойових в пам'ять про всіх, хто пройшов важкими фронтовими дорогами.

І прийміть у дарунок музичне вітання від Маляра Івана Івановича
(пісня «Прощайте скалистые горы»)

Вед. 1: Минають роки, відпливають у вічність. Але з нами залишається пам'ять, яка знову і знову повертає нас у страшні роки війни.

Вед. 2: На території України тяжкі бої точилися з 22 червня 1941 року до 28 жовтня 1944 року. В битві з фашистами були розгромлені десятки німецьких дивізій, знищена велика кількість живої сили та ворожої техніки. Визволення України тривало майже два роки. За неї вели жорстокі бої десять фронтів. Не згаснуть в пам'яті поколінь героїчне форсування Дніпра, розгром ворожих військ під Корсунь-Шевченківським, Львівсько-Сандомирська операція та інші великомасштабні битви.

Вед. 1: У кровопролитних боях за Україну ввійшли у безсмертя сотні тисяч героїв різних національностей. Для них українська земля стала останньою домівкою. Їхні могили є свідченням того, що ціна здобутої перемоги була занадто високою.

Читець: Зранений повз, бо іти не міг,
Болем скувало вологі скроні.
В білий холодно-колючий сніг
Падали крові краплі червоні.
Хвилинку б спочити, заснуть. О ні!
Ні, не спиняться: це смерть солдату.
«Мушу повзти (а тіло в огні),
Треба ж розвідане все передати».
Зранений повз до останніх сил.
Стріли його ми вже ледве живого.
Все розповів про ворожий тил,
Карту дістав... І тільки нічого,
Тільки не встиг, не розповів,
Хто він і звідки...
Склепив повіки
І безіменним серед степів,
Ніби заснувши, замок навіки.
Трави українські щорік над ним
Тихо шумлять...
Може, хоч їм відомо,
Хто той розвідник, що молодим
Не повернувся із війни додому.
Хочу збагнути я мову Травень
Та й розповісти – хай знає мати:
Справжнім героєм син помирав,
Справжнім, Великим Солдатом.

Вед. 1: Таких Справжніх Великих Солдатів, що стали на захист своєї Батьківщини, було мільйони. І серед них Кузьма Лаврентійович Крамський. Ми знаємо, що для Вас, шановний Кузьмо Лаврентійовичу, війна продовжувалась і після переможного травневого салюту. Ви один із небагатьох ветеранів, хто нагороджений медаллю «За перемогу над Японією». Розкажіть нам, будь-ласка, про ті далекі події.

(розповідь К.Л. Крамського)

(Звучить пісня «Ех, дороги...»

виконує К.Л. Крамський)

Вед. 2: Народ України зробив величезний внесок у перемогу над фашизмом. Україна дала Збройним силам Радянського Союзу 6 мільйонів бійців. Кожен другий з них загинув в боях, кожен другий з тих, хто залишився живим, став на все життя інвалідом. Вагомо представлені воїни-українці серед Героїв Радянського Союзу. Широко відомо всій країні ім'я І. М. Кожедуба, тричі Героя Радянського Союзу, а із ста п'ятнадцяти воїнів, двічі Героїв Радянського Союзу, тридцять два є українцями або уродженцями України.

Вед. 1: За мужність і відвагу, проявлені в боротьбі з фашистами, дві тисячі сімдесят два українці удостоєні звання Героя Радянського Союзу. Із семи мільйонів нагород, вручених воїнам Збройних сил, два з половиною мільйони орденів і медалей отримали солдати й офіцери з України. Подвиг капітана М. Гастелло (льотчика-білоруса, який спрямував свій палаючий літак на танкову колону фашистів) повторили 52 українці.

Читець:

Солдат вмирав.

- О, де ти, смерть? Прийди...

А смерть над ним: - Я тут стою, солдате.

Забрать тебе?

- Ні, тільки підведи.

Допоможи на ноги ще раз стати...

Смерть підвела.

- Куди ж ти йдеш? Ти мій!

У тебе шлях один тепер – до ями...

А він з гранатами пішов у бій.

Пішов... і впав під чорний танк з хрестами.

Здрігнувся степ.

Фашистський танк димів...

І тут і там гули бої уперті.

- Не мій солдат, - сказала смерть. – не мій

Такі ніколи не належать смерті!

Вед. 2: Самовіддано захищали рідну землю і наші земляки-воїни. За мужність і героїзм близько чотирьох тисяч кам'ячан було нагороджено орденами і медалями. У нашій пам'яті ніколи не померкнуть імена Героїв Радянського Союзу: Олександра Федоровича Конякіна, уродженця Грушківки, Сергія Івановича Мірошниченка з Копійчаної, Кузьми Хомича Чекаля з Райгорода, Івана Олександровича Дриженка з Оляниного, Петра Григоровича Кузнецова з Михайлівки; повних кавалерів ордена Слави: Василя Макаровича Оришечка також з Михайлівки та Василя Адамовича Хижняка з Куликівки.

Вед.1: Мужністю та відвагою в боротьбі з фашизмом відзначилися Дмитро Іванович Ворона, Григорій Федорович Безпалый, Петро Антонович дерун, Іван Лаврентійович Крамський, Федір Петрович Людний та багато інших. Всіх, хто воював з ворогом у роки Великої Вітчизняної війни, називають гордим іменем «фронтовики». Через важкі випробування вони пронесли вірність військовій присязі, любов до Вітчизни, почуття особистої відповідальності за її долю.

Читець:

Здавалося – тоді весь світ горів,

Червоними сльозами обрій плавав,

Крізь вогняну, свинцеву заметіль

Солдати йшли і йшли в атаку...

Вед.2: Двадцятилітнім юнаком Григорій Федорович Безпалый був призваний до армії і з перших днів попав у саме пекло Корсунь-Шевченківської битви. А закінчив свій бойовий шлях у Празі.

Шановний Григорію Федоровичу, мабуть ті події врзалися у Вашу пам'ять навечно, адже таке не забувається... Будь ласка, поділіться з нами своїми спогадами.

(Спогади Г. Ф Безпалого)

(Пісня «Вечер на рейде» виконує квартет «Ліра»)

Вед. 1: Сьогодні ми з гордістю називаємо також імена жінок, які в суворі роки війни стали поруч з чоловіками на захист рідного краю. Серед них Зінаїда Костянтинівна Купріянова, Анастасія Йосипівна Захаренко, Євдокія Мойсеївна Ратушна та багато інших.

Вед. 2: Одна із названих героїчних жінок присутня на нашому святі: це полковник запасу, староста хору ветеранів, енергійна, життєлюбна Зінаїда Костянтинівна Купріянова. За бойові заслуги Вас, шановна Зінаїдо Костянтинівно,

було нагороджено орденом Вітчизняної війни і медаллю «За оборону Кавказу» та іншими нагородами. Розуміємо, як тяжко вони Вам дісталися.

Пригадайте, будь-ласка, деякі епізоди своєї фронтової юності.
(Розповідь З. К. Купріянової)

Вед. 1: Прийміть наш низький уклін, шановна Зінаїдо Костянтинівно, і найщиріші слова вдячності. Для Вас співає Іван Іванович Маляр.
(Пісня «Летят перелетные птицы»)

Читець: З пам'яті не стерти...
Бачу з даліни
Біль отой нестерпний –
Чорний день війни...

Вед. 2: Сімнадцятилітнім безвусим хлопчиною добровільно пішов на фронт Федір Петрович Людний. За мужність і відвагу нагороджений орденами Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, «За мужність», «За заслуги» III ступеня та багатьма медалями. Полковник у відставці, почесний громадянин м. Кам'янки, лауреат краєзнавчої премії ім. Марії Шкаліберди, автор багатьох краєзнавчих книг та газетних публікацій, невтомний літописець рідного краю. Вам, шановний Федоре Петровичу, є про що згадати і є про що розповісти, тож запрошуємо Вас поділитися спогадами.
(розповідь Ф. П. Людного)

Вед. 2: Дякуємо Вам за розповідь і в дарунок прийміть музичне вітання.
(Квартет «Ліра» виконує пісню «За Победу»)

Вед.1: Сьогодні ми із вдячністю згадуємо всіх тих, хто допомагав здобути перемогу, невтомно працюючи в тилу.

Низький уклін солдатським матерям і вдовам. За посивіле волосся, за виплакані очі, за каторжну працю. Кажуть, якби вітром зірвало жалобні хустини з голів матерів і дружин, закрили б вони небо чорними скорботними птахами.

Читець: Роки, наче хмари пролітають,
Давнє повертаючи, як сни
Перед вами голови схиляєм
Вдови Вітчизняної війни.

(Звучить пісня «Огонек»,
виконує Алла Єфремцева)

Читець: Поля, як порожні вокзали,
Притихли, примовкли...
Тривога росла...
Ми прийдем! – батьки нам казали.
(Уперше неправду казали –
Не прийде з війни півсела...)

Вед. 2: З війни не повернулося 4,5 мільйони українців, 169 тисяч черкашан і понад 4 тисячі кам'янчан. Схилимо ж голови перед світлою пам'яттю загиблих героїв, вшануємо їх хвилиною мовчання.

(Звучить метроном. Хвилина мовчання)

(Звучить пісня «Письмо отца»
виконує М.М. Борис)

Вед. 1: Все далі і далі відходять грізні роки війни, але ніколи в наших серцях не згасне пам'ять про тих, хто кров'ю виборював перемогу. Щиро дякуємо Вам, дорогі ветерани війни, за вашу мужність, відвагу і героїзм.

Читець: Ми вклоняємось вам
По-синівськи доземно, солдати.
Пам'ятаємо ваші святі перемоги і втрати.
Тільки ж ви не спішіть у останній похід,
Тільки ж вічно живіть!
Ми вам рясту під ноги
Постелем від хати до хати,
Надаруєм онуків,
Немов ластів'яток, до свята.
Тільки в бронзу й граніт не спішіть:
Ми, живим вам, даруєм нев'янучу пам'ять!